

ROMÂNIA
JUDEȚUL MARAMUREȘ
COMUNA OCNA ȘUGATAG
MEMORIU JUSTIFICATIV PRIVIND PROIECTUL DE STEMĂ PROPUȘ
(VARIANTA 1)

Comuna Ocna Șugatag este situată în partea centrală a județului Maramureș, în vestul Depresiunii Maramureș, la poalele munților Igniș și Gutâi, la o distanță de 19 km de municipiul Sighet, respectiv 50 km față de municipiul Baia Mare. Teritoriul comunei cuprinde în componența sa patru sate: Ocna Șugatag, Breb, situat în sudul comunei, satul Hoteni, aflat în centru și Satul Șugatag, aflat în nord-vestul comunei. Suprafață totală a teritoriului administrativ este de 9087,46 ha.

Comuna Ocna Șugatag se învecinează la sud-vest cu comuna Desești, în vest cu municipiul Baia Mare, în nord cu comuna Giulești, în est cu comuna Călinești, în sud-est cu comuna Budești iar în sud cu comuna Sisești și tangential cu orașul Cavnic.

Relieful este variat, fiind predominant montan (40%) și colinar (30%), regiunile plane fiind rezumate la albiile minore ale râurilor principale și interfluviilor care le despart (20%), și cuprind cea mai mare parte a spațiului construit. Munții Igniș sunt reprezentați de Masivul Pleșca, Platoul Tătaru, abruptul Pietrei, și piemontul Gutâiului, ocupând o suprafață extinsă (25%) în interiorul comunei. Munții Gutâi ocupă o suprafață de doar 80 km² între pasul Gutin (987 m) și pasul Neteda (1039m). Sunt alcătuiți dintr-un corp vulcanic înalt, măguri vulcanice mai mici și platouri netede situate la circa 1000m altitudine.

Rețeaua hidrografică este reprezentată de râul Mara, ce străbate doar 1,8 km teritoriul comunei și de afluenții săi : râurile Breb, Valea Mare, Valea Breboia, Valea Sunătoarea și pâraiele Răchitele și Șugatag.

Complexul lacustru de la Ocna Șugatag cuprinde 8 lacuri din ocne prăbușite, peste 30 de lacuri de mici dimensiuni aflate în doline de dizolvare (Mihai, Vorsig, Pipiriga, Lacul Alb etc.), dar există și lacuri subterane în saline părăsite.

Majoritatea lacurilor sunt concentrate în extravilanul satului Ocna Șugatag, în partea de SV a acestuia: Lacul Bătrân, Lacul Vrăjitoarei, Lacurile Bogdan 1 și 2, Lacul Gavril. Lacul Tăul Fără Fund este singurul lac amplasat în intravilanul satului Ocna Șugatag.

Lacul Gavrilă (Gábori) este considerat ca întindere cel mai mare lac de mină antroposalin din țară, format în anul 1966, prin surparea minei, având o suprafață de aproximativ 2,35 ha și reprezentând sursa utilizată apa sărată pentru stațiunea turistică, având însă și un strat de apă dulce la suprafață ce permite existența unei biocenoze dulcicole în lac, făcând posibilă existența peștilor.

Lacul Tăul Fără Fund este cel mai adânc lac de mină, antroposalin din Maramureș, având aproximativ 33 m adâncime, un perimetru de 132 m și o suprafață de 1.035 mp.

Izvoarele minerale carbogazoase din satul Breb sunt cunoscute de la mijlocul secolului al XIX -lea și denumite local „borcuturi”. Sunt ape subterane clorosodice, bromiodurate, bicarbonate și sulfuroase, aflate în aureloa mofetica a munților vulcanici Oaș – Gutâi – Țibleș, cu calități terapeutice dovedite. În perioada 1866-1918, în partea de sud-vest a satului Breb, erau cunoscute trei izvoare minerale: doua dintre ele au fost utilizate în cura balneară, iar al treilea, denumit izvorul Olga, se îmbuteliea. Locul Izvoarelor este menționat sub numele „La Borcut”. Izvorul Olga debita o apă sulfuroasă, bicarbonată, sulfurată, clorurată, calcică, magneziană, sodică și carbogazoasă, recomandată pentru tratarea afecțiunilor gastrointestinale, hepatobiliare, boli de nutriție și alergii alimentare. În prezent, apa izvorului Olga, cunoscut pe plan local sub numele de „Borcut”, este utilizată pentru băut în mod curent de localnici.

Vegetația dominantă este reprezentată de etajul pădurilor de foioase și mixte și etajul coniferelor întâlnit în masivul Pleșca, pădurile însumând 30% din suprafața comunei. Pajiștile naturale și secundare ocupă câmpul Tătaru și suprafețe importante din piemontul Gutâi.

Trei Situri de Importanță Comunitară incluse pe Lista siturilor rețelei Natura 2000 includ suprafețe (până la 30 %) din teritoriului administrativ al comunei Ocna Șugatag: ROSPA0134 Munții Gutâi (de protecție avifaunistică SPA), ROSCI0092 Igniș (de interes comunitar SCI), ROSCI0089 Gutâi - Creasta Cocoșului (de interes comunitar SCI).

Alte patru arii naturale protejate de un pitoresc aparte se regăsesc pe teritoriul comunei:

- RONPA0585 Lacul Morărenilor (Tăul Brebului), sat Breb, suprafață 20ha, rezervație naturală de tip mixt, situată în sudul comunei, în Munții Gutâi;
- RONPA0591 Pădurea Crăiască, sat Ocna Șugatag, suprafață 44 ha, rezervație naturală de tip forestier, situată în partea de est a comunei, în satul Ocna Șugatag;
- Tăurile și turbăria, sat Hoteni, suprafață 2,51 ha, rezervație naturală de tip zonă umedă, situată în partea centrală a comunei, lângă satul Hoteni.
- RONPA0595 Cheile Tătarului, sat Șugatag, suprafață 15ha, rezervație de tip hidrogeologic, situată în partea de vest a comunei, pe Valea Brazi.

Satul Ocna Șugatag este reședința de comunei (așezare de tip colonie), localitate atestată documentar la jumătatea secolului al XIV-lea, fiind o comunitate închegată, dezvoltată în depresiunea Maramureșului pe valea Cosăului. De-a lungul timpului a avut numeroase denumiri - Zalatyna Sugatagfalva, Sugatagfolwa, Swgathakfalwa, Sugatagou, Sugatag, Swgathagh, Swgathac, Swgathakfalwa, Sugathagh, utraque Swgathak, Sugatagh, Akna Sugatagh – numele actual, Ocna Șugatag sau Aknasugatag, provenind de la începutul secolului al XX-lea, și nu a mai fost schimbat. Din punct de vedere etimologic, Ocna provine de la „ocnă/mină/salină”, iar Șugatag este compus din „tăietor de sare” („sóvágó” - maghiară) + „zilier” („tage” – germană). În mod firesc, atât denumirile din trecut cât și cea actuală sunt

extrem de sugestive, fiind direct relaționate funcțiunea principală a așezării: zăcămintele naturale exploatare de către colonia de muncitori.

Satul Sat - Șugatag este o așezare dezvoltată în zona de deal din valea Marei, atestată documentar în cea de-a doua jumătate a secolului al XIV-lea. În timp și acesta a avut mai multe denumiri - Zalatyna, Villa Olachalis Sugatagfalwa, Swgathakfalwa, Sugatagh, Sugathagh, Sugatagh, Sugatag – numele actual, Sat-Șugatag sau Falusugatag, fiind stabilit la începutul secolului al XX-lea. Din punct de vedere etimologic, după cum a fost prezentat mai sus, Șugatag este compus din „sóvágó”, maghiară („só” – sare + „vágó” – tăietor) + „tage”, germană („tage” – zile, cu înțelesul de plătit cu ziua, zilier). Mai exact, cuvântul compus Sat Șugatag face trimitere la „satul tăietorilor de sare plătiți cu ziua”, sugerând că satul era locuit de zilieri și nu de nemeși.

Satul Hoteni este o așezare dezvoltată în zona deluroasă din valea Marei, ce a fost timp îndelungat un câtun cu importanță redusă în zona Mara-Cosău, atestată documentar în cea de-a doua jumătate a secolului al XIV-lea. De la atestarea documentară și până la denumirea actuală, așezarea Hoteni sau Hotinka s-a mai întâlnit sub denumirea de Hottynfalwa, Hotinke sau Hotyeny. Din punct de vedere etimologic, „Hotin” provine de la numele de familie Hotea, existând supoziția că satul a fost întemeiat de un oarecare Hotin sau Hotea. Denumirea întâlnită în actele oficiale din cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea, provenită din maghiară Hottynfalwa și tradusă prin Satul lui Hotin (numele familiei Hotea + sufixul -eni – „locuitorii din satul lui Hotea”), susține, de asemenea, acest fapt.

Satul Breb este așezare dezvoltată în zona Mara-Cosău, cu un relief deluros și resurse naturale cu izvoare sulfuroase, atestată documentar în cea de-a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Localitatea a avut statut de stațiune climaterică până în 1918, când erau exploatare trei izvoare, prin instalații de băi pentru stabiliment și pentru cură internă. De la atestarea documentară și până în 1720 așezarea a avut numeroase denumiri - Hódpatakfalwa, villa olachalis Hatpatokfalwa, Hodpataky, Hothpathaka, Hothpathak, Hothpathaka, Hathpathok, Breb – numele actual Breb sau Bréb regăsindu-se începând cu anul 1851. Pe tot parcursul Evului Mediu, în documente au fost folosite denumirile în limba maghiară care s-ar traduce prin Satul Valea Castorilor (Hódpatakfalwa) sau Valea Castorilor (Hodpataky). Provenit din slava veche, „breb” („bebrű”) înseamnă animal rozător/castor. Având în vedere cadrul natural favorabil în care este amplasată așezarea, este puțin probabilă o derivare a antroponimului, fiind sugestivă asocierea cu „numărul mare de castori ce trăiau în zonă pe vremuri”.

Microrelieful vechilor suprafețe cu exploatare de sare, cu numeroase excavații sau surpări, ocupate azi de bălți, mlaștini sau cu vegetație halofită, prezente în sărăturile de la Ocna Șugatag certifică exploatarea din cele mai vechi timpuri, la suprafață, a sării în excavații cu diametre cuprinse între 4-15 m, respectiv cu adâncimi de până la 10 m.

La sfârșitul secolului al XIV-lea se trece la o exploatare permanentă a sării, în cadrul unor ocne organizate prin "Cămara Regală a Sării". Din 1489 este atestată existența ocnei Paul Silvestru și a grupului de mine Ana-Iuliana și Elisabeta, care aparțineau domeniului regal. Ocne propriu-zise de sare au apărut începând cu anul 1777. Datorită dezvoltării industriei de

exploatare a sării, statul habsburgic a adus la Ocna Șugatag mineri specializați, germani, polonezi, maghiari și cehi.

Documente atestă funcționarea între anii 1799-1822 a ocnei Bogdan, între anii 1802-1853 a ocnei Mihai (unde sarea era mai curată), iar din anul 1921 a ocnei Dragoș. În anul 1896 la Ocna Șugatag erau deschise un număr de 3 ocne (active sau inactive). În anul 1950, datorită infiltrațiilor masive de apă dulce, ocnele au fost închise, pe locul lor formându-se apoi, în cursul timpului, lacuri sărate.

Agricultura nu reprezintă potențialul economic al comunei, nefiind vorba despre o așezare rurală amplasată în zona de câmpie, ci din contră, într-o zonă de deal. Cu toate acestea, locuitorii se ocupă și de cultivarea pământului (cultivarea grâului, a ovăzului și cu precădere de cea a porumbului) și de creșterea animalelor (în special creșterea bovinelor, a ovinelor și a păsărilor).

Sub aspect turistic, prin valorificarea resurselor naturale a apelor cloro-sodice și beneficiind de factori climaterici specifici și a efectelor acestora, comuna Ocna Șugatag se bucură de o afluență turistică în creștere, fiind cea mai căutată zonă din acest colț de țară, renumită pentru tratamentul afecțiunilor reumatismale, a asteniei și surmenajului cât și pentru combaterea proceselor inflamatorii cronice. Frumusețea peisagistică a locurilor, aerul pur montan, plasarea stațiunii balneo-climaterice lângă Pădurea Crăiască, rezervație naturală (cu arbori seculari de stejar și larice), obiceiurile și tradițiile populare, arhitectura construcțiilor în stil local, existența în satele aparținătoare a unor izvoare naturale (borcutul din satul Breb), au făcut din comuna Ocna Șugatag o veritabilă stațiune balneoclimaterică.

În comuna Ocna Șugatag există trei lăcașuri de cult declarate monumente istorice :

- Biserica de lemn din satul Breb cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” se distinge drept una dintre cele mai semnificative monumente de acest gen din Maramureș, Transilvania și din întreaga țară datorită în primul rând vechimii structurii construcției, din 1622, turnului din 1531, apoi prin pictura murală din 1626, parțial vizibilă, una dintre cele mai vechi păstrate în bisericile de lemn din țară, prin colecția valoroasă de icoane din secolele al XVII-lea, al XVIII-lea și al XIX-lea, sculptura cu caracter de unicat a grinzii bolții, și prin acoperișul arhaic păstrat sub cel actual. Biserica se încadrează într-un ansamblu arhitectural religios tradițional bine păstrat, alcătuit din incintă cu pietre pentru pomeniri și sfințiri, cimitir cu cruci de piatră, lemn și fier din diferite epoci, clopotniță, porțițe de lemn, dintre care una din 1790, și casă parohială din 1903 pe locul celei inițiale din 1801.
- Biserica de lemn din Sat Șugatag cu hramul Cuvioasa Paraschiva, a fost ridicată în anul 1642 și pictată mult mai târziu, probabil în anul 1753.
- Biserica de lemn din satul Hoteni a fost cumpărată și adusă din satul Slatina, așezat peste apa Tisei, în Ucraina, la sfârșitul secolului al XIX-lea, din îndemnul părintelui Gavriil Timiș. Datarea bisericii a fost verificată dendrocronologic, lemnul pentru ridicarea bisericii fiind tăiat în iarna dintre anii 1788-1789.

Proiectele de stemă sunt întemeiate pe elemente care sunt reprezentative pentru comuna Ocna Sugatag, exprimând sintetic bogățiile zonei, istoria, preocupările coditiene, credința și idealurile colectivităților umane din această comună.

Descrierea și semnificația proiectului de stemă:

Stema se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, în partea superioară despicat.

În partea superioară dreaptă, pe fond de argint, se află 4 ghinde cu câte două frunze fiecare, naturale, dispuse 2 cu 2.

În partea superioară stângă, pe fond de argint, se află o biserică din lemn, cu o singură turlă.

În partea inferioară a scutului, în câmp albastru, se află un chip de om, văzut din profil, cu privirea îndreptată spre dreapta, de argint, flancat dreapta -stânga de câte un ciocan de mină, natural.

Scutul este timbrat de o coroană murală de argint cu un turn crenelat.

Ghindele cu frunze simbolizează bogăția pădurilor din zonă; numărul acestora face referire la numărul satelor componente.

Biserica din lemn reprezintă lăcașele de cult din comuna Ocna Sugatag monumente istorice

Chipul de om, văzut din profil, simbolizează lacul balnear Gavril, din comună, unic pentru forma sa antropomorfă.

Ciocanele de mină fac referire la exploatarea zăcămintelor de sare, ocupație cu tradiție în zonă și la denumirea comunei.

Coroana murală cu un turn crenelat semnifică faptul că localitatea are rangul de comună.